

THUIS ITALIAANS · GRATIS GIDS

De menukaart lezen

zonder te gokken, en zonder te wijzen

Foto: Venetië, Gerda Arendt, CC0

De hele kaart, woord voor woord, met erbij wat er werkelijk op je bord komt.

Ciao,

Een menukaart is geen taaltoets, en toch is het het moment waarop een avond in Italië goed of matig wordt. Je kent de helft van de woorden niet, de ober staat naast je, en dan wijs je maar iets aan. Meestal krijg je iets lekkers, want het is Italië, maar niet wat je had gewild.

Dit boekje leest de kaart van boven naar beneden: de gangen, de bereidingen, het vlees, de vis, de groente, de pasta, en dan de kleine lettertjes waar het geld zit. Achterin staat een blad dat je print of fotografeert.

Eén ding vooraf: je hoeft niet alles te kunnen zeggen. Herkennen is genoeg. Wijzen mag ook, maar dan wel naar het goede gerecht.

Alessio

- 1 Hoe de kaart is opgebouwd
- 2 De bereidingen: het woord dat alles bepaalt
- 3 Vlees, vis en groente
- 4 De pasta en de saus
- 5 De kleine lettertjes: coperto, s.q. en het sterretje
- 6 Het spiekbriefje

DEEL 1

Hoe de kaart is opgebouwd

Altijd dezelfde volgorde, van Bolzano tot Palermo.

antipasti	voorgerechten <i>Vaak het lekkerste deel van de kaart, en het goedkoopste. Twee antipasti samen is een prima avond.</i>
primi	pasta, risotto, soep <i>Het eerste gerecht, niet het hoofdgerecht.</i>
secondi	vlees of vis <i>Let op: zonder bijgerecht. Er komt alleen vlees op je bord.</i>
contorni	bijgerechten <i>Groente, salade, aardappels. Die bestel je apart, anders krijg je ze niet.</i>
dolci	nagerechten
il piatto del giorno	het daggerecht <i>Vaak niet gedrukt maar mondeling. Vraag ernaar: het is meestal het beste van de avond.</i>
il menù degustazione	het proefmenu <i>Vier tot zeven kleine gangen, keuze van de keuken. Vaste prijs.</i>
il menù turistico	het toeristenmenu <i>Vaste prijs, vaste gerechten. Zelden slecht, zelden bijzonder.</i>

Je hoeft niet alle gangen te nemen

Antipasto, primo, secondo, contorno en dolce is het complete rijtje, maar bijna niemand eet dat op een doordeweekse avond. Een primo met een salade erbij is een normale maaltijd en niemand kijkt ervan op.

Wat wel opvalt: twee mensen die samen één gerecht delen. Neem dan liever ieder een primo.

En wat er buiten de gangen op de kaart staat

pane e coperto	brood en couvert <i>Twee of drie euro per persoon. Zie deel 5.</i>
acqua naturale / frizzante	plat / bruisend water <i>Water bestel je per fles: op tafel staat geen kraanwater.</i>
vino della casa	huiswijn <i>Per kwart, halve of hele liter, in een karaf. Meestal de beste prijs van de kaart.</i>
amaro, digestivo	kruidenbitter na het eten <i>Wordt vaak aangeboden, soms van het huis.</i>

DEEL 2

De bereidingen: het woord dat alles bepaalt

Eén woord achter het gerecht zegt of je het lekker gaat vinden.

OP DE KAART	WAT ER GEBEURT	WAT JE KRIJGT
alla griglia	op de grill	Puur, weinig vet, met citroen ernaast.
al forno	uit de oven	Vaak met korstje, soms met kaas eroverheen.
fritto	gefrituurd	Licht beslag, wordt heet geserveerd. <i>Fritto misto</i> is een schaal met van alles.
in umido	gestoofd in saus	Zacht vlees in een lange saus, met brood erbij.
brasato	langzaam gesmoord in wijn	Winterse klassieker, valt uit elkaar.
arrosto	gebraden	Aan één stuk gegaard, in plakken gesneden.
al vapore	gestoomd	Vooraf bij vis en groente.
bollito	gekookt	Klassiek met sauzen ernaast, zoals <i>salsa verde</i> .
saltato / in padella	in de pan gebakken	Snel, met knoflook en olie.
gratinato	gegratineerd	Met paneermeel en olie onder de grill.
ripieno	gevuld	Groente of pasta met een vulling.
crudo	rauw	Bij vis: <i>crudo di mare</i> . Bij ham: <i>prosciutto crudo</i> .
sott'olio / sott'aceto	in olie / in azijn	Ingelegde groente bij de antipasti.
al sangue / media / ben cotta	rood / medium / doorbakken	De vraag die je bij vlees terugkrijgt.

Twee woorden die op elkaar lijken en niet hetzelfde zijn

Alla griglia is op de grill. *Alla piastra* is op de bakplaat: net zo mager, maar zonder rookje.

En *ai ferri* betekent hetzelfde als *alla griglia*, alleen in een ouder Italiaans. Op de kaart van een trattoria zie je het nog vaak.

Vlees, vis en groente

De woorden die het verschil maken tussen wat je wilt en wat je krijgt.

Vlees

manzo	rundvlees	vitello	kalfsvlees
maiale	varkensvlees	agnello	lamsvlees
pollo	kip	tacchino	kalkoen
coniglio	konijn	cinghiale	wild zwijn
salsiccia	verse worst	tagliata	in plakken, rosé
cotoletta	gepaneerde lap	involtini	gevulde rolletjes

Vis en schaaldieren

branzino	zeebaars	orata	goudbrasem
baccalà	gezouten kabeljauw	tonno	tonijn
vongole	venusschelpen	cozze	mosselen
gamberi	garnalen	scampi	langoustines
polpo	octopus	seppia / calamari	inktvis
frutti di mare	schaal- en schelpdieren	pesce azzurro	blauwe vis, zoals sardines

Groente

melanzane	aubergine	zucchine	courgette
carciofi	artisjokken	funghi	paddenstoelen
radicchio	rode cichorei	cicoria	gekookte cichorei, bitter
puntarelle	Romeinse cichoriescheuten	fagiolini	sperziebonen
peperoni	paprika's	rucola	rucola

Peperoni is geen salami

Op een Italiaanse kaart zijn *peperoni* paprika's. De pizza met salami die in Amerika *pepperoni* heet, bestaat in Italië niet: die heet *pizza al salame piccante* of gewoon *diavola*.

DEEL 4

De pasta en de saus

De naam van de saus zegt waar het gerecht vandaan komt, en wat erin zit.

OP DE KAART	WAT ERIN ZIT	WAAR VANDAAN
al pomodoro	tomaat, basilicum, olie	overal
al ragù	langzaam gestoofd gehakt met tomaat	Bologna
all'amatriciana	guanciale (wangspek), tomaat, pecorino	Amatrice, Lazio
alla carbonara	ei, guanciale, pecorino, peper. Geen room.	Rome
cacio e pepe	pecorino en zwarte peper, meer niet	Rome
alla gricia	guanciale en pecorino, zonder ei	Lazio
alla norma	aubergine, tomaat, ricotta salata	Catania, Sicilië
al pesto	basilicum, pijnboompitten, pecorino, olie	Genua
ai frutti di mare	schelpdieren, knoflook, peterselie	de kust
alle vongole	venusschelpen, witte wijn, knoflook	Napels
in brodo	in bouillon, meestal gevulde pasta	Emilia
aglio, olio e peperoncino	knoflook, olie, pepertje	overal, laat op de avond

En de vorm van de pasta

penne, rigatoni	korte buisjes, houden dikke saus vast
orecchiette	oortjes uit Puglia, met cime di rapa
trofie	gedraaid, uit Ligurië, bij pesto
pici	dikke draden uit Toscane, met de hand gerold
tagliatelle, pappardelle	brede linten, bij ragù en wild
ravioli, tortellini	gevuld <i>Di magro is ricotta en spinazie, di carne met vlees.</i>

Eén regel die altijd klopt

Bestel de pasta van de streek waar je bent. Trofie in Genua, orecchiette in Bari, pici in Siena: dat is niet folklore, dat is wat de keuken elke dag maakt en dus het beste kan.

De kleine lettertjes

Onderaan de kaart, in kleine letters. Hier zit het enige echte prijsrisico.

coperto	couvert, twee of drie euro per persoon <i>Brood, bestek, bediening. Geen fooi en geen oplichterij: het staat altijd op de kaart.</i>
servizio 10%	bedieningsgeld <i>Komt vooral voor in toeristische steden en bij grote gezelschappen. Staat het erbij, dan hoef je verder niets achter te laten.</i>
s.q. (secondo quantità)	prijs naar gewicht <i>Bij verse vis. Vraag altijd: quanto viene più o meno?, hoeveel wordt het ongeveer?</i>
€ 8 / etto	per honderd gram <i>Een zeebaars van 400 gram kost dan 32 euro. Dit is de rekening die mensen verrast.</i>
prodotto surgelato *	diepgevroren product <i>Het sterretje verwijst naar een regel onderaan. Het is niet erg, het moet alleen vermeld worden.</i>
a seconda del mercato	afhankelijk van de markt <i>Hetzelfde idee als s.q.</i>
allergeni	allergenen <i>Sinds jaren verplicht op de kaart, vaak met nummers of letters bij het gerecht.</i>

SECONDI DI PESCE

Branzino al forno con patate	€ 9 / etto
Fritto misto dell'Adriatico *	€ 18
Spaghetti alle vongole	€ 15
Pesce del giorno	s.q.

Vier regels, en je weet nu alles: de zeebaars kost 9 euro per ons en dus zo'n 36 euro, het sterretje bij de fritto zegt dat er iets ingevroren is geweest, de spaghetti is een vaste prijs, en bij pesce del giorno vraag je hoeveel het ongeveer wordt voordat je ja zegt.

De enige vraag die je echt nodig hebt

Quanto viene più o meno? Hoeveel wordt het ongeveer? Vraag dit altijd bij s.q. en bij vis per etto. Niemand vindt het ongeleefd, en het scheelt je de enige onaangename verrassing van de avond.

Het spiekbriefje

Print deze bladzijde of maak er een foto van. Dit is het enige dat je aan tafel nodig hebt.

DIT STAAT OP DE KAART

antipasti · **primi** · **secondi** voor · pasta · vlees of vis
contorni · **dolci** bijgerechten · nagerechten
alla griglia · **ai ferri** van de grill
al forno · **arrosto** uit de oven · gebraden
fritto · **in padella** gefrituurd · uit de pan
in umido · **brasato** gestoofd · gesmoord
al vapore · **bollito** gestoomd · gekookt
ripieno · **gratinato** gevuld · gegratineerd
crudo · **sott'olio** rauw · in olie
manzo · **vitello** · **maiale** rund · kalf · varken
agnello · **coniglio** · **cinghiale** lam · konijn · wild zwijn
branzino · **orata** · **baccalà** zeebaars · brasem · kabeljauw
vongole · **cozze** · **gamberi** venusschelpen · mosselen · garnalen
melanzane · **carciofi** · **funghi** aubergine · artisjok · paddenstoel
peperoni paprika's, geen salami

DIT MOET JE WETEN

coperto couvert, 2 tot 3 euro p.p.
servizio bediening, meestal 10%
s.q. prijs naar gewicht: vraag ernaar
€ / etto per 100 gram, niet per portie
 * diepgevroren geweest
piatto del giorno vraag ernaar, vaak het beste
vino della casa huiswijn per karaf, goede prijs
acqua naturale / frizzante plat / bruisend, altijd per fles
al ragù · **all'amatriciana** gehakt · guanciale en pecorino
cacio e pepe · **alla gricia** kaas en peper · zonder ei
alla norma · **al pesto** aubergine · basilicum
alle vongole · **ai frutti di mare** schelpen · zeevruchten
Quanto viene più o meno? hoeveel wordt het ongeveer?
Che cosa ci consiglia? wat raadt u ons aan?
Ci fa il conto, per favore? mogen we de rekening?

Wat je nu nog mist

Je kunt de kaart nu lezen. Wat daarna komt is het gesprek: de vragen die de ober stelt voordat je iets hebt kunnen zeggen, en het antwoord dat je terugkrijgt. Dat is een ander boekje, en het staat gratis op mijn site.

En daaronder ligt het echte werk: het oor. Woorden herkennen wanneer iemand ze in één adem uitspreekt, met de keuken achter zich en drie tafels tegelijk. Dat leer je alleen door te luisteren, in kleine stukjes, vaak.

De gids over het gesprek aan tafel

Reserveren, de drie vaste vragen, bestellen met *vorrei*, *prendo* of *per me*, allergieën melden en de rekening vragen. Acht pagina's, ook gratis en zonder e-mailadres.

→ thuisitaliaans.com/ciaotutti/restaurant

Oefen verder met de app: Ti

Mijn app om Italiaans te leren van A1 tot C2: alle uitleg in het Nederlands, een echte cursus langs de ERK-niveaus, luisteren, dialogen en spelletjes. De halve leerlijn is gratis, zonder account.

Zoek op **amo Italiaans**

Of doe het samen

Ik geef Italiaanse les tussen Ede en Amsterdam en online. We oefenen de gesprekken die je op reis echt voert, inclusief het lastige deel: het antwoord dat je terugkrijgt.

→ [Vraag een gratis proefles aan](#)

Buon appetito!

Alessio is Italiaan en geeft Italiaanse les, tussen Ede en Amsterdam en online. Op thuisitaliaans.com schrijft hij over de taal zoals die echt gesproken wordt.

Dit boekje hoort bij zijn artikelen over Italiaans op reis. Je vindt het altijd terug op thuisitaliaans.com/taste-italy/menukaart.

© 2018–2026 Alessio · thuisitaliaans.com · Stuur dit boekje gerust door en print het zo vaak je wilt, ook voor je eigen les. Wijzigen of verkopen mag niet, en noem er altijd de bron bij: CC BY-NC-ND 4.0.